

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΙΛΡΗΣ
ΒΙΟΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ

ΑΝΑΤΥΠΟ

από τα «ΚΩΑΚΑ»
Τόμος II'

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΩΩΝ «Ο ΦΙΛΗΤΑΣ»

ΚΩΣ 2015

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΙΔΡΗΣ
ΒΙΟΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ

ΑΝΑΤΥΠΟ

από τα «ΚΩΔΑΚΑ»
Τόμος Β'

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΚΩΩΝ «Ο ΦΙΛΗΤΑΣ»

ΚΩΣ 2015

Χαράλαμπος Ιππ. Κιάρης
Βιοπαθολόγος
Διδάκτωρ Παν/μίου Αθηνών

ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΚΟ ΙΑΤΡΕΙΟ¹

Η μελέτη των βιβλίων της Ιπποκρατικής συλλογής μάς δίνει αρκετές πληροφορίες σχετικές με τη μορφή του ιατρείου εκείνης της εποχής, τούς χώρους που διέθετε, τα όργανα και εργαλεία τα οποία ο γιατρός χρησιμοποιούσε και γενικά τα κάθε λογής μέσα τα οποία θα του ήσαν απαραίτητα για το έργο του. Μ αυτά τα στοιχεία, τα οποία είναι διάσπαρτα στα κείμενα της συλλογής (αλλά και με άλλες συναφείς πληροφορίες) που αφορούν εκείνη την περίοδο, πιστεύουμε ότι θα ήτο δυνατό να γίνει η αναπαράσταση ενός ιατρείου της εποχής του Ιπποκράτους.

Σ' αυτή την μελέτη καταγράφονται όργανα, εργαλεία, συσκευές άλλα βοηθητικά μέσα, τρόποι εφαρμογής τους και σε μερικές περιπτώσεις οι παθολογικές καταστάσεις στις οποίες εφαρμόζονται. Η κατασκευή των οργάνων είτε η παρασκευή των διαφόρων βοηθημάτων του γιατρού είναι δυνατόν να υποβοηθηθεί και από σχετικές πληροφορίες που θα προήρχοντο από εικόνες αυθεντικών ευρημάτων τα οποία βρίσκονται σε διάφορα μουσεία. Για την επιτυχία αυτού του εγχειρήματος απαιτείται η συνεργασία επιστημόνων διαφόρων κλάδων καθώς και τεχνιτών διαφόρων ειδικοτήτων, οι οποίοι, εκτός από τις γνώσεις τους, θα διακρίνονται και για το μεράκι τους για την επιτυχία αυτού του σκοπού. Ειδικόι επιστήμονες όπως αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, ιστορικοί και γιατροί διαφόρων ειδικοτήτων αλλά και ειδικοί τεχνίτες όπως σιδηρουργοί, επιπλοποιοί κ.ά. είναι απαραίτητοι.

Τά βιβλία της Ιπποκρατικής συλλογής εις τα οποία είναι καταγεγραμμένα τα διαλαμβανόμενα στην παρούσα μελέτη στοιχεία,

¹ Στοιχεία από την εργασία αυτή ανακοινώθηκαν τον Ιούνιο του 2013 εις το Διεθνές Ιπποκράτειο Ίδρυμα της Κω κατά την τέταρτη αμφικτιονία.

είναι τα σαράντα τέσσερα από τα περίπου εβδομήντα βιβλία που την απαρτίζουν. Κάθε βιβλίο απ' αυτά έχει έναν κωδικό αριθμό ο οποίος αναγράφεται στο κείμενο, για να μπορεί ο αναγνώστης να εξάγει και ο ίδιος τα δικά του συμπεράσματα ανατρέχοντας σε αυτά. Τά βιβλία είναι:

1.Περί αρχαίας ιατρικής 2.Περί ιητρού. 3.Περί τέχνης 4.Περί ευσημοσύνης 5.Αφορισμοί 6.Προγνωστικών 7.Προρρητικός Α 8.Κωϊακαί προγνώσεις 9.Περί κρίσεων 10.Περί όψιος 11.Περί διαίτης οξέων 12.Περί διαίτης οξέων νόθα 13.Περί υγρών χρήσιος 14.Γυναικείων το πρώτον 15.Γυναικείων το δεύτερον 16.Περί γυναικείας φύσιος 17.Περί αφόρων 18.Περί επικύσιος 19.Περί εγκατατομής του εμβρύου 20. Περί των εν τη κεφαλή τραυμάτων 21.Κατ' ιητρείον 22. Περί αγμών 23.Περί ελκών 24.Περί αιμορροϊδών 25. Περί συρίγγων 26.Περί άρθρων 27.Επιδημιών το δεύτερον 28.Επιδημιών το πέμπτον 29.Επιδημιών το έβδομον 30.Περί νούσων το πρώτον 31.Περί νούσων το δεύτερον 32.Περί νούσων το τρίτον 33.Περί παθών 34.Περί των εντός παθών 35.Περί τόπων των κατ' άνθρωπον 36.Περί διαίτης το δεύτερον 37.Περί χυμών 38.Περί οστέων φύσιος 39.Περί χυμών 40.Μοχλικός 41.Επιδημιών το έκτον 42.Περί νούσων το τέταρτον 43.Περί φύσιος παιδίου 44.Ορκος.

Γενικές παρατηρήσεις--επισημάνσεις:

Ιατρείον. Ο χώρος του ιατρείου θα πρέπει να έχει ικανοποιητικές διαστάσεις και να είναι κατάλληλα διαρρυθμισμένος για να περιλάβει τα διάφορα όργανα. Δοχεία στα οποία θα φυλάσσονται συνήθη μέσα όπως: γάζες, κομπρέσες, βεντούζες, συσκευές για υποκλυσμούς, χειρουργικά εργαλεία αλλά και μεγάλο αριθμό βοτάνων. Ο χώρος αυτός να είναι προφυλαγμένος από τον ήλιο τα δε καθίσματα εξεταζομένου και γιατρού να είναι στο ίδιο ύψος (1). Όταν γίνεται χειρουργική επέμβαση το χειρουργικό πεδίο να' ναι εστραμμένο προς τον φωτισμό και να είναι αρκετά ορατό λαμβάνοντας μέριμνα, ώστε τα απόκρυφα όργανα του ασθενούς να μην ευρίσκονται εις κοινή θέα(21).Τά συνηθισμένα όργανα και εργαλεία τα οποία χρησιμοποιεί ο γιατρός όπως υλικά για επαιλείψεις, πλύσεις, επιδέσεις τραυμάτων, γάζες κλπ. πρέπει να' ναι εύκολα προσβάσιμα. Ο γιατρός πρέπει να' χει και μια φορητή εργαλειοθήκη, εις την οποία θα τοποθετεί με τάξη συνηθισμένα όργανα και

παρασκευάσματα, την οποία παίρνει μαζί του όταν επισκέπτεται ασθενείς στο σπίτι τους (4). Εκτός από τα χειρουργικά εργαλεία τα οποία μπορεί να είναι χάλκινα, άλλα χάλκινα αντικείμενα δεν πρέπει ο γιατρός να έχει, για να μη θεωρηθεί πρόκληση για τους αρρώστους (1).

Ονοματολογία οργάνων, επεμβάσεων, ιατρικών όρων και βοηθημάτων τα οποία αναφέρονται στα Ιπποκρατικά κείμενα, κατ' αλφαβητική σειρά:

Αγγεία, αεραγωγοί, αιμορροΐδες, άκυλος, αλκυόνιον, άλμη, άμβλη, ανάπρισις, ανθρακίτις, απόμαγμα, αρίς, ασκοί, άσφατος, ατμόλουτρα, αυγή, αυλός, αφαιμαξη. **Βάλανος**, βελώνη, βέργα, βύσμα. **Γάζες**, γουδί. **Δαδιά**, δέρμα, διαπρίω, διάσειση, διαπτερόω, δίφρος, δοκάρι. **Εβενος**, εγκατατέμνω, εγχειρίδιον, έγχρισμα, εκβόλιον, έκμαγμα, ελκυστήρ, ελλύχνιον, εμβρυουλκός, έμπλαστρον, ένεσις, εξάπληγος, εξουρός, επαλείψεις, επίδεσμοι, επίθεμα, επίπαστρον, εσχάρα. **Ηθμός**, **Θερμοφόρα**, θυλάκιον, θύλακος. **Ιατρείον**, ιγδίον, ιμάς, ιζάλη, ιός, ιπνός. **Καθέδρα**, καθετήρ, κατάπλασμα, καταπότιον, κατάσεις, κατάχρισμα, κατοπτήρ, καυστήρ, κερί, κερκίς, κηρωτή, κλύσμα, κλυστήρ, κομπρέσσα, κρανιοανάτρησις, κρησέρα, κύαρ, κύλις. **Λαβίς**, λήκυθος, λίγνος, λουριά. **Μαρύλλη**, μαχαίριον, μελίκρατον, μήλη, μητροκήλη, μοτός, μοχλός. **Νάρθηξ**, νύγμα, νυστέρι. **Ξέστρον**, **Οδοντάγρα**, οθόνιο, οισύπη, όλμος, όνος, οξύβαφον, οστεολόγος, όστρακον. **Παρακέντησις**, πεσός, πείστρον, πύλος, πίσσα, πισσηρή, πλύσεις, πλήνη, ποσειδεών, πρίον, πρόσθεμα, προσράπτω, πτερό, πτισάνη, πυρία. **Ράβδος**, ράμμα, ραφίον, ρήνις, ρυπαρός. **Σανίς**, σείσις, σιδερονύχι, σκαμνί, σκαφίς, σικύα, σιτινίς, σπέτουλα, σπληνία, σπόγγος, σταφυλάγρα, στρωτήρ, στυλίσκος, σύριγξ, σφαίρα, σφενδόνη, σφουγγάρι, σχοίνος, σωλήν. **Ταινία**, τεύχος, τίμα, τιτανίς, τραπέζι, τροχάλια, τρύπανον. **Υπερος**, υπόθετον υποκαπνισμός, υποκαίω. **Φάρμακον**, φιάλη, φλεβοτομία, φρύγανα, φωτισμός. **Χαλκείον**, χάλκινα εργαλεία, χαλκού άνθος, χαρακτός, χηλή, χορδή, χρίσμα, χύτρα. **Ψύγμα**.

Αναλυτική παρουσίαση οργάνων και συσκευών και ονοματολογία ιπποκρατικών λέξεων:

Αγκυρομήλη. Το άγκιστρον(26).
Αμμα. Το ράμα.(2).
Απυρομήλη. Μήλη με οξύ άκρον(26).
Αρίς. Το τρυπάνι.(15).
Άρμενα. Ονομάζονται τα ιατρικά εργαλεία(26).
Αυλίσκος. Ο καθετήρας, δηλαδή ο σωλήνας που εισάγεται στον λάρυγγα είτε στο απευθυσμένο για την είσοδο αέρα(26).
Ασφαλτος. Είναι η ορυκτή ασφαλτος (16,23).
Ατρακτος. Ξύλινη ράβδος ως θερμοκαυτήρας(34).
Βύσμα. Τό πόμα το βούλωμα (15,47).
Διαπρίω. Κόβω με πριόνι (20).
Διαπτερόω. Καθαρίζω τα ότα με πτερό (12).
Δίφρος. Κάθισμα χωρίς τα στηρίγματα των χειρών με όρθια την πλάτη. Χρησιμοποιείται ως κάθισμα του ασθενούς για την ανάταξη του εξαρθρωμένου του ώμου είτε για τους υποκαταπισμούς των γεννητικών οργάνων των γυναικών. Η τελευταία εφαρμογή προϋποθέτει κάθισμα από σχοινί, διάτρητο (2,14,15,17,).
Ελκυστήρ. Εμβρυουλκός (14).
Σικύες. Δοχεία στρογγυλά με στενό ή φαρδύ λαιμό.
Βεντούζες. Οι βεντούζες που είναι με στενό λαιμό χρησιμοποιούνται όταν ο πόνος είναι εντοπισμένος, ενώ εκείνες με φαρδύ λαιμό όταν πρόκειται για πόνο διάχυτο (2). Οι βεντούζες είναι δύο ειδών οι κούφιας κατά τις οποίες δεν γίνεται τομή και οι κοφτές κατά τις οποίες γίνεται τομή με νυστέρι. Αυτές οι τομές θα γίνουν μακριά από τα σημεία εφαρμογής της βεντούζας (2). Στην μαιευτική χρησιμοποιούνται βεντούζες πάνω στους μαστούς για να σταματήσει η περίοδος (5,15). Βεντούζες χρησιμοποιούνται και σε κεφαλαλγία και εφαρμόζονται στην κεφαλή αφού προηγουμένως ξυριστεί το τριχωτό (9,33). Κοφτές βεντούζες εφαρμόζονται στην περιοχή της μήτρας σε γυναικολογικές παθήσεις (14). Σέ μύλη κύηση κοφτές βεντούζες (17). Εφαρμόζονται βεντούζες και σε πόνο του αυτιού (27). Βεντούζες χρησιμοποιούνται δεξιά και αριστερά της σπονδυλικής στήλης επί παθήσεων του νωτιαίου μυελού (31,34). Σε ισχιαλγία εφαρμογή βεντούζας (35).

Κιρρωτή. Είναι αλοιφή με κερί διαλυμένο σε ελαιόλαδο(26).
Πισσηρή κιρρωτή. Είναι η κιρρωτή η οποία είναι εμβαπτισμένη και σε πίσσα(26).
Άμβη. Ξύλινη κατασκευή με οφρυοειδές άκρο για την ανάταξη των εξαρθρωμάτων του ώμου (26).
Ασκοί. Κύστες βοδινές είτε από χοίρο διαφόρων μεγεθών οι οποίες γεμίζουν με νερό και χρησιμοποιούνται ως επιθέματα σε εμπύρετες καταστάσεις (31,37) ιδέ και κατατέρω.
Αεραγωγοί σωλήνες. Για εισαγωγή αέρα διά μέσου του στόματος είτε της μύτης (31).
Σπέτουλα. Για το άνοιγμα του στόματος (15).
Νυστέρια. Πλατιά και κοφτερά (1) είτε κυρτά(14) είτε πολύ λεπτά για ουδήματα των άκρων (23). Στις χιονίστρες γίνεται τομή(29) Αποστήματα στις αμυγδαλές είτε στον ουρανίσκου ανοίγουν με τομή (31).
Οδοντάγρα. Για την εξαγωγή οδόντων (2).
Σταφυλάγρα. Για το κόψιμο της κεφαλής της σταφυλής (2). Γίνεται και τομή στην σταφυλή (31).
Καθετήρες. Από μόλυβδο για την διάνοιξη του στομίου της μήτρας (14).
Έκμαγμα. Ζύμη με μύρο και σαφρόνι (17).
Ελλύχνον. Φυτίλι λύχνου (15,16).
Ελκυστήρ. Ο εμβρυουλκός (14).
Δαδιά. Πεύκινα η από μόλυβδο για την διάνοιξη του στομίου (τραχήλου) της μήτρας (14) είτε για τον ευθυσμό της (15). Για τον ίδιο σκοπό, τον ευθυσμό της μήτρας, εισάγονται σ αυτήν κλωνάρια πέσκου αλειμμένα με λάδι (15).
Μήλη. Από κασσίτερο για την διάνοιξη του τραχήλου της μήτρας (14,17). Άλλη μήλη από κασσίτερο πάλι, πάχους δακτύλου χρησιμοποιείται για ώθηση υπόθετο στην μήτρα(14). Μήλες κούφιας διαφόρου πάχους από κασσίτερο, προσαρμοσμένες σε πέυκινα ραβδιά για την διεύρυνση του στομίου της μήτρας (17,18). Σε πόρους της μήτρας εισάγεται μήλη η οποία στριφογυρίζει και τους ελευθερώνει και στην συνέχεια με λαβίδα απομακρύνονται (17).
Χηλή. Είναι η δισχιδής μήλη (31).
Χορδή. Είναι το λεπτό σχοινί ή νήμα (31).
Απόμαγμα. Ύφασμα για αποσπόγγιση (2,15,23).
Ορθοσκόπιο. Εισάγεται στον πριεκτό για εξέταση και εξαγωγή διαγνωστικών συμπερασμάτων (25).

Εμβρυουλκός. Για την εξαγωγή εμβρύου (14).

Οστεολόγος. Για την εξαγωγή νεκρού εμβρύου (14).

Πτερό. Με την βοήθεια του εισάγεται στην μήτρα υπόθετο τυλιγμένο με μαλλί και εμποτισμένο με πίσσα είτε με αιγυπτιακό μύρο (14). Με την βοήθεια μήλης, πτερό το οποίο είναι τυλιγμένο με μολλί εμβαπτισμένο σε αιγυπτιακό μύρο ή μύρο μυρτιάς ή μαντζουράνας εισάγεται στην μήτρα (15).

Ράματα. Στις τομές (31). Με ράματα από λινή κλωστή και με την βοήθεια μήλης, γίνεται η εξαγωγή πολύποδα της μήτης. Γίνεται θηλιά γύρω από τον πολύποδα ξεριζώνεται και εξάγεται από την μήτη είτε από το στόμα (31).

Μητροκήλη. Κούφιος σωλήνας από μόλυβδο ο οποίος εφαρμόζεται σε μήλη από πεύκο και χρησιμοποιείται διά την διάνοιξη του στομίου της μήτρας κατά την εκτέλεση των υποκαπνισμών (18).

Σιδερονύχι. Επένδυση του δακτύλου με σίδερο σαν νύχι για την εξαγωγή νεκρού εμβρύου (18,19).

Ασκοί. Χρησιμοποιούνται για την εξαγωγή του πλακούντα όταν το έμβryo έχει εξέλθει αλλά είναι συνδεδεμένο με αυτόν διά του ομφαλίου λώρου. Γεμίζουμε δύο ασκούς με νερό και τους θέτομε κάτω από το έμβryo το οποίο έχει ήδη εξέλθει. Ανοίγουμε τα στόμα των ασκών και καθώς αδειάζουν σιγά-σιγά το έμβryo που κατέρχεται έλκει τον ομφάλιο λώρο και κατ' επέκταση και τον πλακούντα. Η έγκυος είναι δεμένη στο κρεβάτι (18). Ασκοί με ζεστό νερό στις αρθρώσεις (13). Ασκός φτιαγμένος από λεπτό δέρμα για επιθέματα στην μήτρα ο οποίος περιέχει βρασμένα, ξύδι, λάδι, νερό, μέλι. Ο ασκός τυλίγεται σε μάλλινο κουρέλι. Ασκοί και κύστες με λιπαρές ουσίες χρησιμοποιούνται επί τετάνου (32). Ασκοί με αέρα εισάγονται στο έντερο επί ειλεού και στην συνέχεια ακολουθεί κλύσμα (33).

Κλυστήρας. Χρησιμοποιείται από την ίδια την γυναίκα για υποκλυσμούς. Πρόκειται για την κύστη θηλυκού χοίρου η οποία συνδέεται με σωλήνα του οποίου το άκρο είναι από άργυρο και φέρει μικρές οπές. Η κύστη γεμίζει με φοραδίσιο γάλα (17).

Καυτηριασμός. Βέργα σιδερένια μήκους μιάς σπιθαμής και πάχους μήλης με το άκρο κυρτό για τον καυτηριασμό των αιμορροΐδων (24). Με την βοήθεια κούφιου χάλκινου σωλήνα εισάγεται η πυρακτωμένη βέργα (24). Τά όργανα για τον καυτηριασμό άλλοτε είναι οξύαιγμα και άλλοτε με σφαρικό άκρο για τον σχηματισμό εσχάρων (31). Όταν γίνει ο

καυτηριασμός των αιμορροΐδων τοποθετείται κατάπλασμα από φακές κ.ά (ιδέ κατάπλασματα), για έξι ημέρες. Μετά τοποθετείται σφουγγάρι με πανί αλειμμένο με μέλι. Όλα αυτά επιδέονται με επίδεσμο στα λαγόνια (24). Σ αυτούς εις τους οποίους έγινε καυτηριασμός να χρησιμοποιείται ζεστό νερό μετά την αφόδευση (24). Σε καυτηριασμούς γενικά και τομές χρησιμοποιείται ευρέως το ακατέργαστο ξαντό, μαλλί (34).

Βελόνα. Για αποστήματα τα οποία είναι μαλακά και δεν ανοίγουν μόνα τους (31).

Κλωστή με κόμπους χρησιμοποιείται για τὰ συρίγγια. Αυτή είναι προσαρμοσμένη σε καθέθρα(25). Με κλωστή δεμένη με λινό ξαντό καθαρίζονται οι βαθιές πληγές (31). Κλωστή η οποία συνδέεται με πανί το οποίο περιέχει ρετσίνα, μέλι, χαλκό και έχει σχήμα υπόθετου, εισάγεται στον κόλπο της γυναίκας(14). Χρυσή ή λινή κλωστή χρησιμοποιείται για το δέσιμο ανά δύο των οδόντων σε περίπτωση κατάγματος της γνάθου (26).

Ταινίες. Εμποτισμένες σε πίσσα για την ακινητοποίηση οστών σε περιπτώσεις καταγμάτων (13). Με ταινίες οι οποίες έχουν αλειφθεί με λάδι συγκρατείται η μήτρα όταν διά διαφόρων λόγους εξέλθει (16). Οι ταινίες γενικά πρέπει να είναι λεπτές και αρκετά ανθεκτικές (21). Οι ταινίες οι οποίες χρησιμοποιούνται για τα κάτω άκρα πρέπει να είναι αρκετά φαρδιές (22).

Γάζες. Εισάγονται στην μήτρα όταν έχει συγκεντρωθεί πύο (5). Γάζες τοποθετούνται πάνω στις πληγές (1) (2). Γάζες από μαλλί (13). Γάζες μαλακτικές (14). Οι γάζες να έχουν τρεις έως τέσσαρες πτυχές (21).

Λωρίδες. Από ύφασμα για προστασία των πληγών (1). Λωρίδες δερμάτινες οι οποίες στην άκρη τους έχουν βαρίδια χρησιμοποιούνται για την έκταση και ακινητοποίηση των κάτω άκρων (22).

Κερί. Με κερωμένο ύφασμα τυλίγουμε το σώμα του αρρώστου επί τετάνου(32). Αλοιφή από κερί χρησιμοποιείται για την επάλειψη οιδημάτων και επίδεση με ρυπαρά μαλλιά τα οποία είναι μαλλιά προβάτου που έχουν λιπαντική ουσία από τους αδένες του δέρματος τους. Αυτά τα μαλλιά εμποτίζονται προηγουμένως σε κρασί και λάδι (22).

Σφουγγάρια. Εμποτισμένα με μυρτιά, βάτο ή φύλλα ελιάς (15) χρησιμοποιούνται ή ως επιθέματα σε πόνους των πλευρών (12). Σφουγγάρια στεγνά τίθενται επάνω στις πληγές (23). Σφουγγάρια με ζεστό νερό στην κεφαλή μεθυσμένου (31). Σπόγγοι με μέλι

χρησιμοποιούνται σε ωτόρροια (31). Σφουγγάρια και πανιά εμποτισμένα με διάφορες ουσίες εισάγονται στην μήτρα, όταν μετά τον τοκετό παρουσιασθεί πυρετός (14).

Καταπλάσματα. Στην περιφέρεια των πληγών(2). Κατάπασμα με χονδραλεμένο αλεύρι και φύκια (14). Καταπλάσματα με σιτάρι, αγριόσυκα, κριθάρι είτε φλούδα ροδιού, τεύτλα, σέλινο, φύλλα ελιάς η συκιάς (15,33). Καταπλάσματα στους μαστούς(15). Καταπλάσματα με λιναρόσπορο, αλεύρι, ξύδι, λάδι τοποθετούνται στο υπογάστριο σε παθήσεις της μήτρας (16). Για τις ίδιες παθήσεις της μήτρας χρησιμοποιείται κατάπασμα φτιαγμένο με βρασμένο αλεύρι σε κρασί και με προσθήκη αρωματικών ουσιών (29). Καταπλάσματα τοποθετούνται στα τραύματα της κεφαλής (19). Καταπλάσματα φτιάχνονται με ψιλοκοπανισμένες φακές βρασμένες σε κρασί οι οποίες ζυμώνονται με λάδι. Τοποθετούνται επάνω στις πληγές και στην συνέχεια επιδέονται (23). Καταπλάσματα φτιάχνονται και με ζυμωμένο αλεύρι σε κρασί και λάδι (28). Κατάπασμα τίθεται επάνω στους όγκους και ακολουθεί τομή όταν αυτοί μαλακώσουν(33).

Κομπρέσες. Θερμές επί κυνάγχης (12).

Επιθέματα. Με ζεστό μαλλί (15) ή με ζεστά σφουγγάρια (11) σε πόνους των πλευρών(12) είτε των γοφών και των ποδιών (29). Άλλα επιθέματα με ζεστό νερό, ζεστά σφουγγάρια, σακούλια γεμάτα με λάδι, είτε πήλινα δοχεία με νερό (15). Επί αποπληξίας ζεστά επιθέματα στην κεφαλή του ασθενούς (31).

Έμπλαστρα. Τυλιγμένα με μάλλινο ύφασμα επί κυνάγχης (12).

Έμπλαστρα από κερί σε πόνους των πλευρών(12). Έμπλαστρα παρασκευάζονται με διάφορες ουσίες όπως στάχτη, λάδι, μέλι, καπνιά κ.ά. και φυλάγονται σε χάλκινο δοχείο (14).

Αφαίμαξη. Σε συγκέντρωση μαύρης χολής (12).

Σακούλια. Με ζεστό νερό για τους πόνους των αρθρώσεων (13).

Βύσματα. Διαφόρων μεγεθών από λινάρι αλειμμένο με λάδι, εισάγονται στην μήτρα (15). Βύσμα από ξαντό ή λινό ύφασμα εισάγεται στην μήτρα επί κατάγματος της (26).

Στουπί. Από ακατέργαστο λινάρι (16).

Λάδι. Για μαλάξεις σε σκληρή διόγκωση του υπογαστρού (28). Για το καθάρισμα των αυτιών γίνονται ενσταλάξεις ελαιόλαδου η λαδιού από πικραμύγδαλα (29).

Ζυμάρι με κολλώδη ουσία χρησιμοποιείται για το κάταγμα του αυτιού(26).

Επίδεσμοι. Σε τραύματα της κεφαλής (19). Στην επίδεση γενικά οι κόμποι και τα ράμματα πρέπει να είναι μακριά από τα σημεία που ασκείται πίεση (21). Οι επίδεσμοι να έχουν μήκος 3-6 πήχεων και πλάτος 3-5 δακτύλων (21). Οι επίδεσμοι να αλείφονται με καθαρό κερί (22). Επίδεσμοι σε σχήμα σφενδόνης χρησιμοποιούνται στα κατάγματα του αγκώνα (26). Επίδεσμοι με μαλλί βρεγμένο με κρασί (31).

Καρχηνοδικό δέρμα. Χρησιμοποιείται για την επίδεση της γνάθου επί κατάγματος της (26).

Σφαίρα από πετσί. Κομμάτια πετσίού ράβονται σε σχήμα σφαίρας και τοποθετούνται στο βάθος της μασχάλης κατά την ανάταξη εξάρθρωματος του ώμου(26). "Σχετική είναι η Ιπποκρατική μέθοδος ανάταξης με την πτέρνα".

Υπερος. Ξόλινη ράβδος σε σχήμα κόπανου χρησιμοποιείται σε εξάρθρωματα του ώμου (26).

Θεσσαλικό κάθισμα. Πρόκειται για κάθισμα με όρθια την πλάτη στο οποίο δένεται ο ασθενής για την ανάταξη εξάρθρωματος του ώμου (26).

Σπληνία. Είναι γάζες από ύφασμα αλειμμένες με κερί (22).

Τραύματα. Γενικά σε τραύματα χρησιμοποιούνται γάζες εμποτισμένες με μαύρο κρασί και λάδι ή αλειμμένες με κερί είτε πίσσα. Οι ουσίες αυτές έχουν κάποια αντισηπτική και αντιφλεγμονώδη δράση (22). Επάνω απ αυτές τοποθετείται λιπαρό μαλλί και επίδεσμος (31). Επίσης οι πληγές καθαρίζονται με ξύδι η με σφουγγάρια βουτηγμένα σε κρασί (23).

Καταιονισμός. Με θαλασσινό νερό η ξύδι σε πόνους των γοφών και των ποδιών (29).

Κάρβουνα. Αναμμένα κάρβουνα στο ιατρείο για την εξέταση των πτυέλων εκείνων που πάσχουν από φυματίωση (5).

Γάλινα δοχεία. Για την εξέταση των ούρων (6).

Γουδιά. Κοπανίζομε ρινίσματα χαλκού και τα τοποθετούμε στα βλέφαρα εκείνων οι οποίοι έχουν κνησμό συνεπεία ψώρας (10).

Θερμοφόρες. Ασκιά πήλινα ή χάλκινα δοχεία είτε σφουγγάρι με ζεστό νερό στους πόνους των πλευρών (11).

Κρανιοανάτρηση. Γίνεται σε θλάση ή σε ρωγμή του κρανίου (20). Κατά την κρανιοανάτρηση το τρυπάνι φθάνει μέχρι την μήνιγγα (19). Σε κάταγμα του μετωπιαίου φθάνει μέχρι την διαλότη (28). Κρανιοανάτρηση

εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες συγκεντρώνεται υγρό εντός του κρανίου (31).

Τρυπάνι. Τα τρυπάνια τα οποία χρησιμοποιούνται στην κρανιοανάτρηξη είναι ποικίλου πάχους και περιστρέφονται με την βοήθεια τόξου και χορδής (20).

Πριόνι. Χρησιμοποιείται για να αποκόπτονται τα προεξέχοντα οστά επί καταγμάτων(22).

Νάρθηκες. Τοποθετούνται σε κατάγματα και είναι λεπτοί καθ' όλο το μήκος του άκρου εκτός από το σημείο του κατάγματος που πρέπει να είναι παχείς (22).

Εγχειρίδιον. Μικρού μήκους μαχαίριδιον(30).

Έκμαγμα. Ζύμη από μύρο και σαφράνι (17).

Εκβόλιον. Ονομάζεται το φαρμακευτικό σκεύασμα που χρησιμοποιείται για την αποβολή νεκρού εμβρύου ή ζωντανού, επί δυστοκίας (14,16).

Υποκαπνισμοί. Οι υποκαπνισμοί είναι διαγνωστικές και θεραπευτικές μέθοδοι οι οποίες χρησιμοποιούνται ευρύτατα και κυρίως για γυναικολογικές παθήσεις (5). Αρωματικοί υποκαπνισμοί για να διαπιστωθεί αν μια γυναίκα είναι στείρα. Αν αισθανθεί την οσμή δεν είναι στείρα (5). Ο υποκαπνισμός της μήτρας γίνεται ως ακολούθως. Εντός ειδικού δοχείου το οποίο ονομάζεται **κάνειον** (απ' αυτήν την λέξη μάλλον προήλθε και η λέξη κανί που χρησιμοποιείται για το μπουκάλι), εισάγονται διάφορα βότανα τα οποία θερμαίνονται μέχρι βρασμού. Η γυναίκα κάθεται στο ειδικό γυναικολογικό σκαμνί το οποίο είναι σχοινόπλεκτο και φέρει διάκενα. Το κάνειον το οποίο βρίσκεται κάτω από το σκαμνί, φέρει στο άκρον του καλάμι το οποίο εισχωρεί στην μήτρα κι έτσι οι ατμοί εισέρχονται σ' αυτήν. (14). Το στόμιο της μήτρας δυνατόν να επιβάλλεται να ανοιχθεί με καθετήρα από μόλυβδο (14). Εισπνοή ατμών με υποκαπνισμό γίνεται με την χρήση αγριόσυκων (14). Αναφέρονται οι μαλακοί υποκαπνισμοί είτε εκείνοι με σκουριά σιδήρου είτε με ούρα που πυρακτώνονται(14). Αρωματικοί υποκαπνισμοί γίνονται με την εισπνοή των ατμών (15). Πήλινο δοχείο για υποκαπνισμούς με λίπος φώκιας (15). Αναγράφονται υποκαπνισμοί δύσοσμοι για εισπνοή από την μύτη και αρωματικοί για την μύτρα. (15). Υποκαπνισμοί με πριονίδια κυπαρισσιού είτε με ούρα ταύρου, αρτεμισία, χλωρή δάφνη, πριονίδια κέδρου για να επιτευχθεί σύλληψη (16). Υποκαπνισμοί γίνονται με αρωματικές ουσίες στην έγκυο για να επιτευχθεί ο μετασχηματισμός του εμβρύου που έχει παθολογική προβολή (18).

Κλύσμα. Για αποβολή κοπράνων γίνεται κλύσμα(28). Σε μέλαινα μαλακτικό κλύσμα (31). Κλύσμα για αφόδευση (32). Συνηθισμένη σύνθεση του υγρού που γίνεται το κλύσμα είναι μία κοτύλη κρασί, μισή κοτύλη λάδι και μισή κοτύλη μέλι (34). Ως όργανο υποκλυσμού χρησιμοποιείται αποξηραμένη συροδόχος κύστη χοίρου.

Φλεβοτομία. Στην έσω επιφάνεια του βραχίονα σε πόνους της πλάτης (6). Φλεβοτομία γίνεται στην περιοχή του αγκώνα αν υπάρχει πόνος στην περιοχή της κλειδας, του μαστού είτε επάνω από το διάφραγμα.(11). Σε κοιλιακές παθήσεις γίνεται αφαίμαξη και από τα δύο χέρια (28).

Καντηριασμός. Σε εμπυήματα του ήπατος γίνεται καντηριασμός. Αν το υγρό είναι δύσοσμο η εξέλιξη είναι κακή. Κατά τον καντηριασμό είτε κάνομε εσχάρες με βέργα σιδερένια της οποίας το άκρο είναι σφαιρικό σαν γουδοχέρι, είτε διάνοιξη με το άκρο οξύ(8,31). Σε παθήσεις των οφθαλμών καντηριασμός και μετά απόξεση(10). Τομή και μετά καντηριασμός σε συλλογή πύου (28). Μετά τους καντηριασμούς θέτουμε σφουγγάρια με λάδι (10). Σε γάγγραινα τοποθετούμε ασκιά με θερμαντικό υγρό, προβαίνουμε σε υποκλυσμό, κάνομε τομή και μετά καντηριασμό (28). Σε καρκίνο του λάρυγγα γίνεται καντηριασμός (29). Μετά από οποιαδήποτε χειρουργική τομή, να λαμβάνεται υπ' όψιν το βάθος για την εφαρμογή του καντηριασμού (30). Σε μικρούς πολύποδες της μύτης γίνεται καντηριασμός και ακολουθεί επίθεση ράβδων αλειμμένων με μέλι (31). Καντηριασμός γίνεται και σε χαλασμένα δόντια (33). Σε ισχυαλγίες είτε σε πόνους των αρθρώσεων γίνεται καντηριασμός με ακατέργαστο λινάρι(33).

Νυστέρια. Νυστέρι με οξύ άκρο για τομή του πνεύμονα (31). Σε πόνονεφρο και σε συγκέντρωση πύου στο όσχεο, βαθιά τομή για την έξοδο του πύου (34).

Διάσειση. Για τη έξοδο του εμβρύου δένεται η έγκυος με επιδέσμους σε κρεβάτι και ακολουθεί διάσειση (14). Διάσειση γίνεται και σε γυναίκα της οποίας η μήτρα εξήλθε από τον κόλπο. Η γυναίκα δένεται σε σκάλα με το κεφάλι προς τα κάτω και ακολουθεί διάσειση (16).

Ατμόλουτρα. Σε κνησμό γίνονται σ' όλο το σώμα (14,15). Ατμόλουτρα γίνονται για την αποκατάσταση της κόφωσης και σε φυματίωση του νωτιαίου (31).

Πίνακες. Στον χώρο του ιατρείου είναι δυνατόν να αναρτηθούν πίνακες με περιεχόμενο σχετικό με διάφορες ιατρικές πράξεις από τις πιο γνωστές στο ιατρικό κοινό. Τέτοιες μπορεί να είναι το Ιπποκράτειο προσώπιο, οι

Ιπποκρατικοί όνυχες όπως και σήμερα αναγράφονται στα ιατρικά κείμενα και αφορούν βαρείες καταστάσεις με απώλεια υγρών και διαταραχές των ηλεκτρολυτών. Ακόμη παράσταση με την Ιπποκρατική σείση για την διάγνωση ύπαρξης υγρού στους πνεύμονες, αναφορά που αποτελεί αφετηρία του σημερινού στηθοσκοπίου καθώς και η γνωστή στους ορθοπεδικούς ανάταξη του εξάρθρωματος του ώμου με την Ιπποκρατική μέθοδο, όπως και σήμερα λέγεται με την χρησιμοποίηση της πτέρνας. Οι θηριώδεις κατασκευές της σείσεως σε σκάλα σε πάσχοντες από κύφωση ή σε γυναίκες με πρόπτωση της μήτρας εάν απεικονίζοντο θα παρουσίαζαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον αν και ο ίδιος ο Ιπποκράτης αμφισβητεί τα αποτελέσματά τους.

Υπάρχουν στα Ιπποκρατικά κείμενα ορισμένες λέξεις ή εκφράσεις για τις οποίες απαιτείται κάποια ερμηνεία όπως οι ακόλουθες:

Ερέγματα. Τά κοπανισμένα.

Εσχάρες. Η έννοια της λέξεως είναι ταυτόσημη με την σημερινή.

Θρόνον. Τό βούρλον.

Ίπος. Είναι το βάρος που εφαρμόζεται για να συγκρατεί στην θέση του το σκέλος που υπέστη κάταγμα.

Καλαμίσκος. Χάλκινος καθετήρας ο οποίος χρησιμοποιείται σαν θερμοκαυτήρας για τις αιμορροΐδες.

Κάνειον. Το ειδικό δοχείο για την εκτέλεση των υποκαπνισμών.

Κατάσειση. Θεραπευτική μέθοδος, με την χρήση σκάλας, για την αντιμετώπιση καταγμάτων είτε σε περιπτώσεις πρόπτωσης της μήτρας.

Κατοπτήρ. Όργανον που χρησιμοποιείται για την εδροδιαστολή και έχει δύο σκέλη όπως ο εμβρυολόγος.

Καυστήρ. Θερμοκαυτήρας από χαλκό.

Κυκεών. Ρόφημα των αρχαίων, αρκετά συχνό, το οποίο έχει σαν βασικό συστατικό το κριθάλευρο στο οποίο μπορεί να προστεθεί τριμμένο τυρί και πράμνειος οίνος.

Μαρίλη. Είναι η τέφρα από τὰ κάρβουνα.

Μοτός. Λινό ξαντό που χρησιμοποιείται για τις πληγές όπως περίπου οι σημερινές γάζες.

Ξύλο. Είναι η πατερίτσα.

Ξυστήρ. Εργαλείο για την απόξεση των οστών.

Ξύστρα. Το ξέστρο της μήτρας.

Οθόνια. Τό επιδεσμικό υλικό.

Οισύπη. Ο ρύπος των μαλλιών προβάτου.

Ολμος. Το γουδί.

Οξύβαφον. Το μικρό ποτήρι.

Πηλοπάτιδες. Οι αρβύλες.

Πίεστρον. Για την θλάση νεκρού εμβρύου.

Πτισάνη. Κοιμένο καθαρό κριθάρι.

Σιδήρια. Διάπυροι θερμοκαυτήρες.

Σκαφίδα. Περίπου δοχείον σαν την καρδόρα.

Σικύα. Η βεντούζα.

Σκέπαρνος. Επίδεσμος ο οποίος τοποθετείται χιαστί.

Σμηκτρίδα γή. Η κμωλία.

Σφενδόνη. Δερμάτινος ιμάντας για την συγκράτηση της μήτρας που παρουσίασε πρόπτωση.

Φώς τεχνητόν. Είναι το φώς από λυχνάρι, δάδα ή λαμπάδα.

Υδρήιον. Υδροδοχείο (στάμνα)

Υποδεσμίς. Κατά σειρά στα τραύματα τοποθετούνται οθόνια, υποδεσμίδες και σπληνία γάζες.

Χαλκείον. Χάλκινο αγγείο.

Όπως έχει ήδη επισημανθεί για την επιτυχία της αναπαράστασης του Ιπποκρατικού ιατρείου, είναι απαραίτητη η συμβολή επιστημόνων με ειδικές γνώσεις και ειδικά αρχαιολόγων και ιστορικών, οι οποίοι θα δώσουν απαντήσεις σε αρκετά εύλογα ερωτήματα τα οποία ζητούν απαντήσεις και τα οποία παρατίθενται στην συνέχεια αυτής της μελέτης, προκειμένου να ακολουθήσει το στάδιο της υλοποίησης αυτής της προσπάθειας.

1.Εξεταστική κλίνη. Η εξεταστική κλίνη καθώς και τα καθίσματα των ασθενών ποια μορφή θα έχουν, από τι υλικό θα είναι, αν είναι χρωματισμένα.

2.Εργάρια, εργαλειοθήκες. Το υλικό κατασκευής τους, η μορφή τους κλπ. Αναγράφεται εις τα βιβλία της συλλογής και η ύπαρξη φορητής εργαλειοθήκης εις την οποία εκτός από ιατρικά όργανα και εργαλεία περιείχε και διάφορα παρασκευάσματα και τα μέσα για την αντιμετώπιση οξέων περιστατικών. Είναι απαραίτητη η γνώση της μορφής και του υλικού κατασκευής αυτών των αντικειμένων.

3.Βεντούζες. Αναφέρονται διαφόρων μεγεθών βεντούζες, προφανώς από γυαλί, με λαμίο διαφόρου διαμετρήματος στενός η φαρδύς, ανάλογα με την περιοχή του σώματος εις το οποίο εφαρμόζονται.

4.Δοχεία. Σ' αυτά συγκεντρώνονται γάζες, κομπρέσες ταινίες επίδεσης. Από τί υλικά φτιάχνονται, ποιο το μέγεθός τους. Τά δοχεία μάλλον είναι πήλινα.

5. Κερί και πίσσα. Χρησιμοποιούνται αυτές οι ουσίες και για την εμφύσηση σ' αυτές των ταινιών που χρησιμοποιούνται προκειμένου να ακινητοποιηθούν τα οστά σε περιπτώσεις καταγμάτων. Αναγράφεται η ονομασία **κηρωτή και πισσηρή**. Πρόκειται για κερί και πίσσα με ανάμιξη λαδιού.

6.Ασκοί. Χρησιμοποιούνται σε διαφόρους περιπτώσεις και ως επιθέματα γεμάτων με νερό. Αυτοί οι ασκοί είναι μάλλον από δέρμα και όπως αναγράφεται μπορεί να είναι και η ουροδόχος κύστη μοσχარიού ή χοίρου.

7.Αεραγωγοί σωλήνες. Εισάγονται από το στόμα η την μύτη. Ποιό είναι το υλικό κατασκευής τους;

8.Σπέτουλα. Για την διάνοιξη του στόματος. Ποιό είναι το υλικό κατασκευής τους ξύλο ή σίδηρος;

9.Νυστέρια. Αναφέρεται μεγάλη ποικιλία νυστεριών ως προς το σχήμα και το μέγεθος. Υλικό κατασκευής τους είναι ο σίδηρος ή ο χαλκός. Συνιστάται τα χάλκινα εργαλεία να μην είναι σε κοινή θέα για να μην προκαλούν τον ασθενή. Από εικόνες αυθεντικών εργαλείων που ευρέθησαν σε ανασκαφές είναι δυνατόν να κατασκευασθούν παρόμοια;

10.Καθετήρες. Οι καθετήρες οι οποίοι αναφέρονται χρησιμοποιούνται κυρίως διά την διάνοιξη του στομίου της μήτρας, είναι ποικίλου πάχους και κατασκευάζονται είτε από μόλυβδο είτε από πεύκο.

11.Μήλη. Περιγράφεται μήλη αυλακωτή από κασσίτερο η οποία εφαρμόζεται σε ράβδο από πεύκο.

12.Ορθοσκόπιο, εμβρυολικός, οδοντάγρα, σταφυλάγρα, οστεολόγος, σιδερονίχι. Τά όργανα αυτά αναφέρονται εις τα Ιπποκρατικά κείμενα χωρίς κάποια πληροφορία για το σχήμα, το μέγεθος, είτε το υλικό κατασκευής τους. Προφανώς πρόκειται για εργαλεία από σίδηρο τα οποία έχουν δύο σκέλη εκτός από το σιδερονίχι το οποίο εφαρμόζεται στον δείκτη του χεριού και χρησιμοποιείται σε γυναικολογικές επεμβάσεις για την εξαγωγή νεκρού εμβρύου.

13.Πτερό. Χρησιμοποιείται ως έχει για την πρόκληση εμέτου είτε εφοδιάζεται με τούλιπο από μαλλί.

14.Τολύπια από μαλλί. Βαμβάκι δεν υπάρχει κατά την Ιπποκρατική περίοδο και αντ' αυτού χρησιμοποιείται αυτούσιο μαλλί προβάτου. Το μαλλί αυτό δεν υφίσταται καμιά κατεργασία για να είναι όπως αναγράφεται λιπαρό και ρυπαρό λόγω των αδένων του δέρματος του προβάτου. Τα τολύπια αυτά σε μερικές περιπτώσεις χρησιμοποιούνται αφού προηγουμένως εμποτισθούν σε λάδι η κρασί.

15.Βελόνες, ράμματα. Οι βελόνες οι οποίες χρησιμοποιούνται πρέπει, σύμφωνα με τα κείμενα, να συμπεράνουμε ότι είναι μεταλλικές με οπή; Από τυχόν αρχαιολογικά ευρήματα είναι δυνατόν να έχουμε κάποια πληροφορία. Τα ράμματα που αναγράφονται είναι από λινή κλωστή είτε όπως αναφέρεται για την συγκράτηση των οδόντων σε κάταγμα της κάτω γνάθου από χρυσή κλωστή;

16.Κλυστήρας. Είναι όργανο με την βοήθεια του οποίου η γυναίκα κάμνει μόνη της υποκλυσμούς. Για την κατασκευή αυτού του οργάνου χρησιμοποιείται κύστη θηλικού χοίρου η οποία συνδέεται με σωλήνα από άργυρο του οποίου το άκρο φέρει πολλές οπές.

17.Ταινίες. Χρησιμοποιούνται για την ακινητοποίηση των άκρων σε περιπτώσεις καταγμάτων ή διά την συγκράτηση της μήτρας σε πρόπτωση της και είναι είτε από ύφασμα είτε από δέρμα. Αυτές οι ταινίες είναι δυνατόν να είναι εμποτισμένες με κερί η πίσσα, όπως έχει αναφερθεί και σ' άλλες περιπτώσεις με κρασί η λάδι.

18.Γάζες. Μικρά τμήματα από ύφασμα η μεγάλου μεγέθους για ειδικές περιπτώσεις, όπως επί τετάνου, εμποτισμένες σε κερί.

19.Βαρίδια. Από μόλυβδο για να κρατούν τεντωμένες τις ταινίες οι οποίες χρησιμοποιούνται στα κατάγματα.

20.Δοχεία. Αναφέρονται γενικά δοχεία είτε για την συγκέντρωση βιολογικών υγρών όπως πτυέλων, ούρων, κοπράνων κλπ είτε διά την προφύλαξη κομπρεσών, τολυπίων από μαλλί, βυσμάτων και άλλων βοηθημάτων του ιατρού. Ποία η μορφή, το μέγεθος και το υλικό κατασκευής τους;

21.Γουδιά. Ποιο το σχήμα και το μέγεθός τους;

22.Καρχηδονικό δέρμα. Δέρμα μαλακό. Ποία η προέλευσή του;

23.Σκαρνί Θεσσαλικό. Κάθισμα με όρθια πλάτη του οποίου είναι ενδεχομένως η έδρα από βούρλα για να είναι δυνατή η διόδος του καλαμιού κατά την εφαρμογή του υποκαπνισμού.

24.Όργανα κраниοανάτρησης. Τά χρησιμοποιούμενα τρυπάνια είναι ποικίλου πάχους και μήκους. Το όργανο περιστροφής πώς είναι; Ενδεχομένως σύμφωνα με τις απόψεις ορισμένων σχολιαστών να είναι κάποια κατασκευή με χορδή και τόξο εις την οποία εφαρμόζεται το τρυπάνι.

25.Πριόνια. Ποία η μορφή και το υλικό κατασκευής τους;

26.Βέργες. Σιδερένιες ποικίλου πάχους και μήκους.

27.Νάρθηκες. Προφανώς από ξύλο αλλά ποια είναι η μορφή και το μέγεθός τους.

28.Σκάλα. Σε αρκετά βιβλία της συλλογής και ειδικά σ' εκείνα τα οποία περιλαμβάνουν τα εξαρτήματα και τα κατάγματα, γίνεται η χρήση της. Ποίο είναι το μέγεθος και ποία η μορφή της.

29.Ιμάντες. Η ακινητοποίηση του σώματος σε περιπτώσεις εφαρμογής της μεθόδου της κατάσεισης αλλά και σε άλλες παρεμβάσεις του γιατρού, αναφέρεται η χρησιμοποίηση ιμάντων. Από τι υλικό είναι αυτοί οι ιμάντες, ποιο το μέγεθός τους και ποια η μορφή τους.

30.Δοχεία διατήρησης βοτάνων και άλλων φαρμακευτικών ουσιών. Τά δοχεία αυτά είναι πήλινα, υάλινα ή και ξύλινα.

31.Κατηγορίες φαρμάκων. Τα φάρμακα εις τα βιβλία της Ιπποκρατικής συλλογής κατατάσσονται σε διάφορες ομάδες, κυρίως ανάλογα με την δράση τους: 1.Ανάγοντα δηλαδή τα αποχρεμπτικά, 2.Διουρητικά, 3.Ελατήρια δηλαδή τα υπακτικά, 4.Εμετικά, 5.Εναιμα χρησιμοποιούνται ως αιμοστατικά και ουλοποιητικά, 6.Θανάσιμα, 7.Θερμαντικά εκείνα τα οποία προκαλούν τοπική θερμότητα, 8.Θυματά Αυτά τα οποία χρησιμοποιούνται για υποκαπνισμό, 9.Ινδικό φάρμακο. Είναι το περικό πιπέρι, 10.Ισχυτήρια Είναι τα στυπτικά, 11.Ισχυρά. Εκείνα τα οποία είναι πολύ ισχυρά, 12.Καθαρήρια Είναι τα καθαρτικά, 13.Καρκόν φάρμακων. Αυτό πού χρησιμοποιείται για την επούλωση των τραυμάτων, 14. Κατοτερικά Τα καθαρτικά του εντέρου, 15.Κούφια φάρμακα. Αυτά πού η δράση τους είναι περιορισμένη. 16.Μαλθακά δηλαδή τα μαλακτικά, 17.Μέλαν φάρμακων. Συνίσταται από λειπίδια και άνθος χαλκού και χρησιμοποιούνται ως επικαυστικά σε πληγές, 18.Ξηρά φάρμακα. Είναι εκείνα τα οποία χρησιμοποιούνται για να εμποδίζουν την διαπύση των τραυμάτων, 19.Πέπερι Το μαύρο πιπέρι, 20.Οι πεσσοί, 21.Τά ποτά, 22. Προσθετά, Το κολλικό υπόθετο, 23. Συπτήρια Εκείνα πού διαλύουν τους τύλους (κάλλους) 24. Στεατόδη. Τά λιπαρά, 25.Στραγγουρικά. Τα χρησιμοποιούμενα επί στραγγουρίας. 26.Σύνθετα,

Εκείνα πού προέρχονται από την ένωση δύο άλλων φαρμάκων. 27.Υποχωρητικά. Τα υπακτικά και καθαρτικά. 28.Υστερικά. Τα χρησιμοποιούμενα επί παθήσεων της μήτρας. 29. Χοληγαγικά. Εκείνα τα οποία βοηθούν τον οργανισμό στην απομάκρυνση της ξανθής χολής. 30.Ψυκτήρια. Είναι τα αντυπερετικά και τα δροσιστικά. 31.Φθόρια. Τα αμβλωτικά.

32. Μονάδες μετρήσεως βάρους και όγκου κατά την Ιπποκρατική περίοδο.

Δραχμή. 3,24 γρ. .Εκτέα 7,5 λίτ. Εμβάφιον 0,063 λίτ. Ημβόλιον 0,36 γρ. Ημiekτον 3,7 λίτ. Ημικτούλη 0,137 λίτ. Ημιοβόλιον 0,36 γρ. Ημυχονίκιον 0,54 λίτ. Ημυχόεας 1,62 λίτ. Κόγχη και κόκκος 0,023 λίτ. Κοτύλη 0,274 λίτ. Κύαθος 0,038 λίτ. Λεκίσκιον 0,068 λίτ. Μνά 100 Δραχμ. Οβολός 0,72 γρ. Ολκή 3,24 γρ. Οξύβαφον 0,068 λίτ. Σκαφίς 0,18 λίτ. Τρυβλίον 0,068 λίτ. Χήμη 0,019 λίτ. Χηραμός 0,18 λίτ. Χοέας 3,24 λίτ. Χοίνιξ 1,08 λίτ.

Όλα τα ανωτέρω συνιστούν το απαραίτητο γνωστικό αντικείμενο που πιστεύουμε ότι είναι απαραίτητο για την αναπαράσταση του Ιπποκρατικού ιατρείου και επειδή αφορούν διάφορες σημερινές ειδικότητες θα πρέπει ανάλογα να ταξινομηθούν. Πρέπει δηλαδή να εντοπιστούν σε χωριστά σημεία τα έχοντα σχέση με την παθολογία, χειρουργική, ορθοπαιδική και γυναικολογία, ώστε ο γιατρός, γνώστης προφανώς της Ιπποκρατικής ιατρικής, ο οποίος θα αναλαμβάνει την παρουσίαση ή την ξενάγηση των επισκεπτών, να είναι σε θέση να επεξηγεί την χρήση και την λειτουργία κάθε εκθέματος.

Η εμπεριστατωμένη μελέτη των βιβλίων της Ιπποκρατικής συλλογής από ιατρούς διαφόρων ειδικοτήτων, οι ειδικές γνώσεις ιστορικών και αρχαιολόγων καθώς επίσης και η άντληση πληροφοριών από αρχαιολογικά ευρήματα και παραστάσεις της Ιπποκρατικής περιόδου, όχι μόνον ιατρικού περιεχομένου αλλά και της καθημερινής ζωής των ανθρώπων, θα βοηθήσουν σημαντικά στην πραγμάτωση του υψηλού στόχου της αναπαράστασης του Ιπποκρατικού Ιατρείου και η παρούσα εργασία θα μπορούσε να αποτελέσει την αφετηρία για περαιτέρω μελέτη και όταν δοθούν απαντήσεις σε αρκετά ασαφή σημεία τότε μόνο θα πρέπει να αρχίσει η υλοποίηση της δημιουργίας ενός έργου αρκετά σημαντικού το οποίο θα εμπλουτίσει το Διεθνές Ιπποκράτειο Ίδρυμα της Κω και θα

αποτελεί πόλο έλξης όχι μόνο των ιατρών αλλά και κάθε επισκέπτη της γενέτειρας του Πατέρα της Ιατρικής.

Βοηθήματα διά την συγγραφή:

Αναγνώστου Χ. Ιπποκράτους κατ εκλογήν Αθήνα 1926.

Αποστολίδης Π. Ερμηνευτικόν λεξικό πασών των λέξεων του Ιπποκράτους Αθήνα 1997.

Διακογιάννη Θεοδ. Φάρμακα βότανα και πρακτικές πού χρησιμοποιούσε ο Ιπποκράτης Κως 2006.

Κάκτος Εκδόσεις Ιπποκράτους άπαντα τά έργα Αθήνα 1992.

Κιαπόκα Εμμ. Τά φαρμακευτικά φυτά του Ιπποκράτη Κώς 2007.

Κιάρη Χαρ. Η μελέτη των ούρων στα βιβλία της Ιπποκρατικής συλλογής. Τιμητικός τόμος καθηγ. Αντων. Κουτσελίνη Αθήνα 2006.

Κιάρη χαρ. Ιπποκράτειον μουσείο Κωακά 10^{ος} τόμ Κώς 2008.

Λυπουρλή Δ. Ιπποκρατική Ιατρική Θεσσαλονίκη 1992.

Μαρκέτου Σπ. Ιστορία της Ιατρικής Αθήνα 1993.

Μητροπούλου Κ. Γλωσσάριον Ιπποκρατείου Συλλογής Αθήνα 1982.

Πουρναρόπουλου Γ. Ιπποκράτους άπαντα τα έργα Εκδόσεις Μαρτίνοσ Αθήνα 1967.

Χατζηβασιλείου Β. Τά ιατρικά εργαλεία στο Ασκληπιείο της Κω Ιπποκράτεια μελετήματα. Χανιά 2000.